

[Főoldal](#) > ... > [Az Ön Jogi](#) > [Alapjogok](#) > [Vállalkozások És Emberi Jogok](#) > [Czechia](#)

Vállalkozások és emberi jogok

Tartalomszolgáltató:

Csehország

Csehország

1. Milyen jogi védelemben részesülök az Önök országában, ha üzleti tevékenységgel kapcsolatos emberi jogi jogsértés áldozatává válok? Ez a védelem magában foglal kártérítést?

Az üzleti tevékenységgel kapcsolatos emberi jogi jogsértések áldozatai a rendes bíróságok szintjén részesülnek védelemben.

Azok, akiknek a jogait megsértették, a rendes bíróságok előtt polgári vagy büntetőeljárásban kérhetnek jogvédelmet, majd ezt követően adott esetben az alkotmánybíróság előtt.

A polgári jogi jellegű jogsértések esetében Ön általában úgy védheti jogait, hogy marasztalásra irányuló keresetet indít, amellyel a felperes kérheti bármely jogi kötelezettség teljesítését. A felperes általában kérheti, hogy az alperes adjon át valamit a felperesnek, tegyen meg valamit, tartózkodjon valamely jogellenes magatartástól, vagy tűrjön el bizonyos magatartást. A felperes kérheti továbbá, hogy az alperes tegyen eleget a vétkes magatartásával okozott vagyoni vagy nem vagyoni kár megtérítésére irányuló kötelezettségnek.

Amennyiben a jogokat olyan cselekménnyel sértették meg, amely valamely bűncselekmény jellemzőivel rendelkezik, a jogok védelme érdekében büntető feljelentést lehet tenni bármely rendőrségen, ügyészségen, vagy – szóban – valamely bíróságon. A büntető feljelentés nyomán az ügyész eljárást indíthat a bíróság előtt, amely ezt követően határoz a bűnösség és a büntetés kérdésében. A bíróság a határozathozatal során független és csak a jogszabályok kötik.

Amennyiben az áldozat (a sértett) a bűncselekmény következtében egészségkárosodást vagy vagyoni vagy nem vagyoni kárt szenvedett el, vagy az elkövető a bűncselekmény révén a sértett rovására vagyoni előnyre tett szert, a sértett kérheti a bíróságtól, hogy a bíróság marasztaló ítéletében kötelezze az alperest a bűncselekmény következtében az áldozat által elszenvedett vagyoni vagy nem vagyoni kár pénzbeli megtérítésére (ezt polgári jogi igény érvényesítésének nevezik). [1] Ezt a sértettnek a tárgyalás során történő bizonyításvétel megkezdése előtt, de legkésőbb a bűnösség és a büntetés tárgyában való megállapodásról tartott első tárgyaláson meg kell tennie, amennyiben ilyen megállapodás létrejött.

Az emberi jogi jogsértés áldozata (vagy más néven a károsult fél) nem jogosult arra, hogy a bíróság ítélete ellen arra hivatkozással fellebbezzon, hogy az ítélet rendelkező része (vagyis maga a döntés) nem helytálló. Az áldozat azonban fellebbezhet a döntés azon része ellen, amely a vagyoni vagy nem vagyoni kárért nyújtandó pénzbeli kártérítésre vagy a jogalap nélküli gazdagodás visszatérítésére vonatkozik, arra hivatkozással, hogy e döntés nem helytálló, amennyiben nyújtott be az előbbiekre vonatkozó kérelmet.

2. Léteznek a súlyos emberi jogi jogsértésekre vonatkozóan különös szabályok az Önök országában? Ezek a szabályok a környezetvédelmi bűncselekményekre vagy a súlyos munkaerő-kizsákmányolásra is

vonatkoznak?

A súlyos emberi jogi jogsértések a büntető törvénykönyv értelmében bűncselekménynek minősülnek. Amikor a bíróság meghatározza a büntetést, az elkövető helyzetén és az áldozat jogilag védett érdekein kívül a bűncselekmények jellegét és súlyosságát is figyelembe veszi. A büntető törvénykönyv általában véve súlyosabb büntetéseket és intézkedéseket határoz meg bizonyos – ott minősített – bűncselekményekre, amelyeket nagyobb társadalomra veszélyesség (súlyosság) jellemez. E súlyosság megnyilvánulhat a bűncselekmény áldozatának kifejezetten súlyos veszélyeztetésében vagy az áldozatot érő kifejezetten súlyos sérelemben, a bűncselekmény elkövetési módjában vagy indítékában. A fentiek közé tartozhat a bűncselekmény szándékos elkövetése, a súlyos gondatlanságból elkövetett bűncselekmény, az ismételt bünelkövetés, a bűncselekmény elkövetésével elért jelentős vagy különösen jelentős előny, vagy a súlyos testi sértés vagy halál okozása.

A büntető törvénykönyv a környezetvédelmi bűncselekményekről szóló külön címet tartalmaz. Az e bűncselekményeket alkotó alapvető tényállási elemeken kívül a büntető törvénykönyv bizonyos minősítő körülményeket is rögzít, amelyek a bűncselekmények nagyobb társadalomra veszélyességét tükrözik, és súlyosabb büntetéseket ír elő ezekre vonatkozóan. A büntetések között természetes személyek esetében a börtönbüntetés, jogi személyek esetében pedig a szervezet felszámolása is szerepelhet.

A fentiek megfelelően vonatkoznak a munkaerő-kizsákmányolásra is. A büntető törvénykönyv nem használja a „munkaerő-kizsákmányolás” kifejezést, azonban e kifejezés alá sorolható a rabszolgaság és a szolgaság [2], a kényszermunka, valamint a kizsákmányolás más formái [3], amelyek az emberkereskedelem bűncselekményét alkotják. E kifejezés jelenthet továbbá különösen kizsákmányoló foglalkoztatási feltételeket [4], amelyek a külföldi állampolgár jogellenes foglalkoztatása bűncselekmény egyik alapvető tényállási elemét jelentik. E bűncselekményekhez bizonyos minősítő körülmények is kapcsolódnak, amelyek fennállása esetén súlyosabb büntetést kell kiszabni.

3. Emberi jogi jogsértés áldozatává váltam egy európai transznacionális vállalat tevékenysége eredményeként az Európai Unión kívül. Fordulhatok az Önök országának bíróságaihoz, ha nem vagyok uniós polgár vagy nem az EU-ban élek? Mik a feltételei annak, hogy jogaim megsértésére hivatkozhatok? Hol kaphatok további tájékoztatást?

Általában véve az 1. kérdésre adott válasz irányadó. A cseh hatóságok elsődlegesen a Cseh Köztársaság területén bekövetkezett ügyek elbírálására rendelkeznek hatáskörrel, kivéve, ha az uniós jog vagy nemzetközi szerződések eltérően nem rendelkeznek.

4. Ombudsmani intézmények, esélyegyenlőségi testületek vagy nemzeti emberi jogi intézmények támogathatják-e az európai transznacionális vállalatok által az Európai Unión kívül elkövetett, üzleti tevékenységgel kapcsolatos emberi jogi jogsértések áldozatait? Vizsgálódhatnak-e ezek a testületek az ügyekben, ha nem vagyok uniós polgár vagy nem az EU-ban élek? Léteznek-e egyéb közszolgálatások (mint a munkaügyi vagy környezetvédelmi felügyelőségek) az Önök országában, amelyek vizsgálhatják az ügyemet? Honnan tájékozódhatom a jogaimról?

Az ombudsman bizonyos hatáskörei alapján támogatást és védelmet nyújthat az üzleti tevékenységgel kapcsolatos emberi jogi jogsértések áldozatai számára. Ez magában foglalja különösen azt, hogy segítséget nyújt az uniós polgároknak, kivizsgálja a közigazgatási szervekkel kapcsolatos panaszokat, valamint együttműködik a hátrányos megkülönböztetés áldozataival és útmutatást nyújt számukra. Ami az uniós polgároknak nyújtott segítséget illeti, minden uniós polgár fordulhat az ombudsmanhoz segítségnyújtás iránti kérelemmel a munkavállalóként és uniós polgárként fennálló jogaival kapcsolatos ügyekben. E tevékenység részeként az ombudsman tájékoztatást nyújt az uniós polgároknak a jogaikról, arról, hogy mely hatóságokkal vegyék fel a

kapcsolatot, valamint, hogy milyen lépéseket tehetnek. Az ombudsman ezenkívül útmutatást nyújt az állampolgárságon alapuló hátrányos megkülönböztetés gyanúja esetén, valamint a hátrányos megkülönböztetés alapján történő eljárás megindítása iránti kérelmek benyújtása esetén. Az ombudsman kapcsolatot tarthat más uniós tagállamok hasonló szerepet betöltő hatóságaival. Az üzleti tevékenységgel kapcsolatos emberi jogi jogsértések áldozatai az ombudsmanon kívül a cseh SOLVIT központhoz is fordulhatnak. A SOLVIT központ olyan ügyekkel kapcsolatos panaszokat vizsgál, amelyekben egy uniós tagállam valamely hatósága nem az uniós jognak megfelelően jár el, és megsérti a személyek [polgárok és vállalkozások] jogait.

Az ombudsman emellett kivizsgálja azon közigazgatási szervekkel szembeni panaszokat is, amelyek a magántulajdonban álló szervezetek kötelezettségei teljesítésének ellenőrzésére rendelkeznek hatáskörrel (tipikusan ellenőrző és felügyeleti hatóságok). Az ombudsman azonban nem vizsgálhatja maguknak e magántulajdonban álló szervezeteknek a tevékenységét. Ugyanilyen fontos, hogy az ombudsman az egyenlő bánásmódot és a hátrányos megkülönböztetés elleni védelemért felelős nemzeti szerv. E tekintetben az ombudsman együttműködik a hátrányos megkülönböztetés áldozataival és útmutatást nyújt nekik.

A Cseh Köztársaságban ezen túlmenően a közigazgatás minden ágazatában működnek nemzeti felügyeleti intézmények. Ezekhez az intézményekhez a lakosság általában nyújthat be javaslatokat és panaszokat. Amennyiben ezek az intézmények ellenőrzést végeznek és megállapítják, hogy jogsértés áll fenn, kötelezhetnek a helyzet orvoslására, és súlyosabb jogsértés esetén bírságot szabhatnak ki. Ilyen intézmények többek között a Česká obchodní inspekce [a cseh kereskedelmi felügyeleti hatóság], amelynek a termékértékesítés és szolgáltatásnyújtás tartozik a hatáskörébe, a Státní zemědělská a potravinářská inspekce [a cseh mezőgazdasági és élelmiszerfelügyeleti hatóság] és a Státní veterinární správa [az állami állat-egészségügyi szolgálat] az élelmiszerek tekintetében, valamint a regionális közegészségügyi központok a kozmetikai termékek és az élelmiszerekkel rendeltetésszerűen érintkezésbe kerülő tárgyak tekintetében. Ezenkívül a munkaügyi viszonyok tekintetében a Státní úřad inspekce práce [állami munkaügyi felügyelet] és a regionális munkaügyi felügyeleti hivatalokhoz, a környezetvédelem tekintetében pedig a Česká inspekce životního prostředí [cseh környezetvédelmi felügyelet] lehet fordulni. Ezen intézmények hatásköre általában a Cseh Köztársaság területére korlátozódik.

5. Előírja-e az Önök országa az európai transznacionális vállalatok számára, hogy üzleti tevékenységükből eredő jogsértések esetére hozzanak létre panaszkezelési mechanizmust vagy közvetítői szolgálatot? Ezek a kötelezettségek alkalmazandók-e azokban az esetben is, amikor a jogsértések az Európai Unión kívül történtek? Ki a felelős az Önök országában e tevékenységek ellenőrzéséért? Állnak-e rendelkezésre nyilvános jelentések az e rendszerek működésével kapcsolatban?

A cseh jog nem írja elő az európai transznacionális vállalatok számára, hogy üzleti tevékenységükből eredő jogsértések esetére panaszkezelési mechanizmust vagy közvetítői szolgálatot hozzanak létre, és nem ír elő az e tevékenységek ellenőrzésére vonatkozó kötelezettséget sem. A cseh kormány ezért legalábbis azt ajánlotta a vállalkozásoknak, hogy fontolják meg az emberi jogi kockázatok azonosítását és kiküszöbölését szolgáló saját belső átvilágítási mechanizmusok kialakítását. [5] Ajánlott, hogy ennek részét képezze az érdekeltek – a munkavállalók és a közvetlenül érintett nyilvánosság – csoportjainak bevonása. A kormány ezen ajánlása azonban jogilag nem kötelező.

6. Vannak-e meghatározott jogaim, ha olyan veszélyeztetett sértett vagyok, aki üzleti tevékenységgel kapcsolatos emberi jogi jogsértés miatt kívánja jogait érvényesíteni? Kaphatok-e költségmentességet, és ha igen, milyen feltételek mellett? Mely költségeket fedezi a költségmentesség? Kaphatok-e költségmentességet ugyanezen feltételek mellett, ha nem

vagyok uniós polgár vagy nem az EU-ban élek?

Ha valaki polgári eljárásban részt vevő félként kívánja jogait érvényesíteni, kérheti a bíróságtól jogi képviselő kijelölését. A bíróság jogi képviselőt jelöl ki, amennyiben a fél megfelel a bírósági eljárási költségek alóli mentesülés feltételeinek, feltéve, hogy a képviselő kijelölése a fél érdekeinek védelme érdekében szükséges. A bíróság azonban csak akkor jelöl ki ügyvédet, ha ez a fél érdekei védelme érdekében szükséges (különösen az összetettebb eljárásokban), vagy akkor, ha olyan eljárás céljára jelöl ki képviselőt, amelyben kötelező az ügyvéd (közjegyző) általi képviselet.

Büntetőeljárásban a bűncselekmények áldozatai szakértői segítségnyújtásban részesülnek, amely magában foglalja a pszichológiai tanácsadást, a szociális tanácsadást, a költségmentességet, a jogi tájékoztatást, valamint a helyreállítást szolgáló programokat. A sértett továbbá jogosult az azon ügyről való tájékoztatásra, amelyben bűncselekmény áldozatává vált. Ami a költségmentességet illeti, ez magában foglalja – korlátozások nélkül – a bíróságok és más hatóságok előtti eljárásban történő képviseletet, a jogi tanácsadást, a dokumentumok szerkesztését, valamint a jogi elemzések készítését.

A szándékos bűncselekmény következtében súlyos testi sérülést elszenvedett sértett, valamint a halált okozó bűncselekmény áldozatának túlélő hozzátartozója kérelmezhet ingyenes vagy csökkentett díj ellenében nyújtott jogi segítségnyújtást. A bíróság megítéli az ingyenes vagy csökkentett díj ellenében nyújtott jogi segítségnyújtást, amennyiben a sértett/túlélő hozzátartozó bizonyítja, hogy nem rendelkezik az ügyvéd megbízásával járó költségek fedezéséhez szükséges forrásokkal. A bíróság ugyanígy dönt, ha a sértett/túlélő hozzátartozó kártérítést kért, és az ügyvéd általi képviselet nyilvánvalóan nem fölösleges. A fentiekén kívül kérelem alapján költségmentességben részesülnek a különösen veszélyeztetett sértettek, akik közé a következők tartoznak: gyermekek, rendkívül idősebb személyek és fogyatékosokkal élő személyek, valamint a törvényben meghatározott bűncselekmények áldozatai, az emberkereskedelem áldozatait is ideértve. A fenti személyek általában véve jogosultak ingyenes szakértői segítségnyújtásra, és ezenkívül további különleges jogokkal is rendelkeznek, így az elkövetővel való kapcsolat megakadályozásához való joggal és a meghallgatásuk során vagy beadvány benyújtása során történő védelemhez való joggal.

Azok a személyek, akik a Cseh Köztársaság területén kívül élő vagy székhellyel rendelkező személlyel állnak jogvitában, és nem rendelkeznek a bírósági eljárás költségeinek fedezéséhez szükséges forrásokkal, a határon átnyúló vonatkozású jogvitákban alkalmazandó költségmentességről szóló [irányelv](#) alapján kérelmezhetnek költségmentességet. Az ilyen költségmentesség kiterjed a bírósági eljárás megindítását megelőző, egyezség elérésére irányuló, a pert megelőző tanácsadásra, az ügy bíróság elé vitelével kapcsolatos jogi segítségnyújtásra, a bíróság előtti képviseletre, és az eljárási költséggel kapcsolatos könnyítésre vagy az az alóli mentességre.

Azok a személyek, akik nem uniós polgárok és nem az EU-ban élnek, de a Cseh Köztársaságban az üzleti tevékenységgel kapcsolatos emberi jogi jogsértés áldozatává válnak, ugyanolyan feltételek mellett jogosultak költségmentességre, mint a Cseh Köztársaság állampolgárai.

[1] A büntetőeljárásról szóló 141/1961. sz. törvény (büntetőeljárás törvénykönyv) 43. §-ának (3) bekezdése

[2] A büntető törvénykönyv 168. §-ának (1) bekezdése és (2) bekezdésének d) pontja (emberkereskedelem)

[3] A büntető törvénykönyv 168. §-ának (1) bekezdése és (2) bekezdésének e) pontja (emberkereskedelem)

[4] A büntető törvénykönyv 342. §-ának (1) bekezdése (külföldi állampolgár jogellenes foglalkoztatása)

[5] Az üzleti tevékenységre és emberi jogokra vonatkozó, 2017–2022 közötti időszakra szóló nemzeti cselekvési terv [*Národní akční plán pro byznys a lidská práva na období 2017–2022*], 30. oldal

Last update: 28/07/2020

E lap nemzeti nyelvű változatát az adott tagállam tartja fenn. Az Európai Bizottság szolgálata készíti el a fordításokat a többi nyelvre. Előfordulhat, hogy az eredeti dokumentumon az illetékes tagállami hatóság által végzett változtatásokat a fordítások még nem tükrözik. Az Európai Bizottság nem vállal semmifajta felelősséget az e dokumentumban szereplő vagy abban hivatkozott információk vagy adatok tekintetében. Az ezen oldalért felelős tagállam szerzői jogi szabályait a Jogi nyilatkozatban tekintheti meg.